

-Paralela intre romanul modern si cel traditional-

Romanul este o specie a genului epic, de mari dimensiuni, cu o actiune complexa, care se desfasoara pe mai multe planuri, cu un numar mare de personaje.

Romanul poate fi clasificat in functie de teme (roman istoric, de dragoste, politest, de aventura), in functie de curentele literare (roman realist, romantic, modern, postmodern). Un alt criteriu este cel al forumlei literare. Garabet Ibraileanu disociaza intre "roman de creatie", in care actiunea cade pe creatie ("Ion"- Liviu Rebreanu) si "roman de analiza psihologica", in care se pune accent pe investigarea abisurilor sufletesti ("Ultima noapte de dragoste, intatia noapte de razboi"- Camil Petrescu).l

In studiul "Arca lui Noe", Nicolae Manolesu disociaza trei tipuri de romane numite metaforic doric, ionic si corintic. Romanul doric descrie o lume omogena ce se supune valorilor colectivitatilor, intamplarile sunt prezentate cronologic de un narator omniscient si omnipresent, iar personajele au valoare de caracter sau de tip literar ("Ion"- Liviu Rebreanu). Romanul ionic se caracterizeaza prin autenticitate, subiectivism si psihologism. Intamplarile sunt narate de personaj asa cum le retine memoria afectiva ("Patul lui Procust"- Camil Petrescu). Romanul corintic este acela care imbrina in substanta narativa kudicul, ironia, mitul, absurdul, political. Vocea care nareaza este impersonala, iar ambiguitatea si alegoria sunt caracteristicile discursului narativ.

In romanul modern se remarca, din punct de vedere al constructiei romanesti, o formula aparent fara logica, mizand pe subiectiv, intuitie, incertitudine, pe orientarea spre "eu", acesta fiind singura realitate verificabila, autentica. Se pune accent pe rasturnarea cronologiei si pe romanul ca "mic dosar de existente".

Prozator, dramaturg si poet, Camil Petrescu este o personalitate marcanta a literaturii romane. In vizunea lui Camil Petrescu trebuie deposit modelul realismului critic fundamentat de Balzac si inlocuit de modelul oferit de Proust prin "In cautarea timpului pierdut". Elementele structurale ale romanului proustian sunt: naratiunea la persona intai, relativismul perspectivei, relatarea evenimentelor in voia memoriei afective, nu in succesiunea lor cronologica. Un astfel de roman presupune tehnici de creatie specifice cum ar fi analiza psihologica, introspectia, fluxul constiintei, memoria involuntara.

"Patul lui Procust" este una dintre cele mai originale romane din literatura romana ca structura si personaje. Ca structura, romanul se constituie intr-o serie de dosare de existenta, toate fiind confesiuni de constiinta. Vocea auctoriala se exprima prin inregistrarea fluxului constiintei personajelor-narator care se confeseaza (Fred Vasilescu, Ladima, Doamna T., Emilia Rachitaru), a personajelor secundare (Peniculescu), a autorului insusi. Astfel perspectiva narativa este una complexa: auctoriala si auctoriala. Perspectiva temporală este discontinua, bazata pe alternanta temporală a evenimentelor si pe dislocari. Perspectiva spatiala se reflecta mai ales in spatiul real (casa Emiliei, apartamentul lui Fred Vasilescu, redactia ziarului, magazinul de mobila cubista).

La capatul opus, in romanul doric, avem de a face cu o constructie rationalizata, deductiva, mizand pe relatia cauza-efect, este echilibrata si uneori rotunda. Se urmareste cu predilectie cronologia faptelor. Astfel romanul traditional este un roman polifonic, un roman fresca deoarece realizeaza monografia unei comunitati sau a unei epoci.

Ca formula literara, "Ion" este o scriere complexa: roman realist ce contureaza veridic imaginea satului romanesc si a taranului intr-un anumit moment istoric; dupa locul

actiunii este un roman rural;dupa substanta epic, este un roman fresca, pentru ca ofera imaginea complexa a satului romanesc de la inceputul secolului douazeci; conform impartirii propuse de Ibraileanu este un roman de creatie, deoarece se bazeaza pe zugravirea comportarii personajelor, pe o privire din exterior; in clasificarea propusa de Nicolae Manolescu in "Arca lui Noe", "Ion" este un roman doric in care un narator omnipresent si omniscient povesteste intamplarile in ordine cronologica si creeaza tipuri.

Structurile celor doua tipuri de romane difera de asemenea.

Astfel structura romanului "Patul lui Procust" este complexa pe mai multe planuri narative ce se intersecteaza si se determina reciproc: trei scrisori ale doamnei T. adresate autorului, jurnalul lui Fred Vasilescu:confesiunea eroului, scrisorile lui Ladima catre Emilia, comentariile Emiliei Rachitaru, partea cea mai intinsa a romanului, subsolul, epilogul intai apartine lui Fred Vasilescu, epilogul al doilea apartine scriitorului insusi, notele de subsol ale autorului care expliciteaza si incheaga intr-un tot unitar, planurile narative ale romanului.

Discursurile narative au diferite trasaturi distincte. Astfel Doamna T. se adreseaza autorului printr-o scrisoare, tonul este sincer, evocator, atasant. Fred Vasilescu scrie un jurnal; tonul este dominant misterios. Ladima se adreseaza Emiliei sub forma unor scrisori de dragoste; tonul este melancolic.

Romanul interbelic dezvolta o poetica a incertitudinii evidenta prin faptul ca naratorii sunt necreditabili, iar unii dintre ei (Fred Vasilescu) au o taina.

Structura romanului in "Ion" este riguroasa si constituita din doua parti narative ample: "Glasul pamantului" si "Glasul iubirii", care se deschid simetric intr-un numar echilibrat de nuclee epice. Titlurile acestora sunt metaforice: "Zvarcolirea", "Iubirea", "Nunta", "Nasterea". Discursul narativ imbina doua planuri: unul vizeaza viata taranilor din satul ardelenesc Pripas, iar celalalt viata intelectualilor satului.

Ca si "Padurea spanzuratilor" si "Rascoala", "Ion" are o structura circulara, incepe si se sfarseste cu acelasi imagini. Aceasta idee este legata de idee de deja-vu, deja vecu, in sensul ca Ion repeat destinul lui Vasile Baci.

Tema in romanul petrescian ilustreaza drama intelectualului lucid, inflexibil si intransigent insetat de atingerea absolutismului in iubire si in demnitatea umana.Titlul romanului este o metafora si face trimitere directa la o povestire mitologica din antichitate. Astfel societatea este imaginata ca un pat al lui Procust, spatiu limitat, ostil valorilor intelectuale. Ea-si impune tiparul de existenta si ii procusteaza pe eroi. In acelasi timp patul lui Procust simbolizeaza un tipar de idealitate pe care fiecare personaj si-l faureste si intre limitele caruia incearca sa fixeze lumea si e cialti. Din acest punct de vedere fiecare personaj este un procustat si un procustant.

Tema romanului lui Rebreanu este lupta taranului pentru pamant, intr-o societate impartita in bogati si saraci si stapanita de fprta banului sau a intinderilor de pamant. Tema are si o dimensiune etica: patima duce la distrugerea individului atunci cand sunt nesocotite normele morale.In roman sunt prezente si tema iubirii ca forma a instinctului de posesiune si ce a destinului.

Prezentarea evnimentelor in romanul ionic se concentreaza aupra evenimentelor interioare: traiiri, emotii, sentimente. Atiutdinea autorului este subiectiva si avem de a face cu multiplicarea si relativizarea perspectivei. Nartiunea se face la persona intai, cu focalizare interna si este marcata de subiectivitate.

În romanul realist, modern incipitul renunță la convenții (confesiunea unui personaj, manuscrisul găsit), estompează distincția realitate-ficțiune și surprinde cadrul unei lumi existente în care naratiunea pare să se înscrie într-un fel de continuu al vieții. Incipitul este realizat printr-o adresare directă constând în muștrările pe care Doamna T. le face autorului și pe care acesta le explică în susulul primei pagini. Notele de subsol reprezintă o teorizare a anticalofilismului: trebuie scris “fără ortografie, fără compoziție, fără stil și chiar fără caligrafie”.

Camil Petrescu apelează la formula romanului epistolar pentru că impresia de autenticitate să se constituie într-o confesiune despre adevăr ce experiența trăită, ca valoare esențială a vieții. Astfel, în scrisorile sale, Doamna T. narează suferințele și dezamăgirea produse de faptul că mantul ei n-o mai iubeste. Suferința tinerei femei se amplifică din cauza umilirii și a mandriei ranite.

Jurnalul lui Fred Vasilescu este partea cea mai complexă a romanului și conturează imaginea vieții economice, politice și financiare din România anilor 1936-1928. La rugămintea autorului, Fred Vasilescu consemnează în jurnal iubirea pentru Doamna T. și scrisorile lui Ladima către Emilia. Ladima o iubeste pe Ladima, îi scrie cronici favorabile și se agită să-i facă rost de roluri. În vremea asta, Emilia are relații cu alți bărbați printre care deputatul Nae Gheorghidiu. Fred Vasilescu rememorează toate întâmplările legate de Ladima pe care-l cunoscuse întâmplător la Techirgheol. Fred Vasilescu simte că poate destăinui gazetarului despre taina ce-l macină sufletul și anume fuga de femeia pe care o iubea.

Fred Vasilescu îl recomandă pe Ladima tatălui său (Tanase Vasilescu Lumanararu) pentru a-l lua ca director la “Veacul”, ziar înființat cu Nae Gheorghidiu. Deputatul urmărea să stăvilească o campanie de presă pornită împotriva lui din cauza afacerii necinstite privind “Fabrica de muniții” din Ardeal și cumpărarea unor avioane. În scurt timp, ziarul ajunge la mare tiraj, are succes financiar, iar Nae Gheorghidiu ajunge să fie “temut și ascultat”. Ladima e invulnerabil, ataca întreaga clasă politică, dar, pentru că e cinstit, nu poate fi santajat. Întâmplător gazetarul descoperă neregulii în industria minieră și la C.F.R. de care nu erau străini patronii săi. Într-un articol deosebit de violent, el acuză puterea politică de nereguli în domeniul financiar-bancar și mai apoi demisionează. Între timp Ladima află că Emilia îl insală și îi scrie scrisori disperate. Plecat de la gazeta, el o duce din ce în ce mai rău, se îmbolnăvește, iar vestea căsătoriei Emiliei îl aruncă într-o disperare fără margini. În cele din urmă se sinucide. Epilogul al doilea relatează felul în care Fred Vasilescu cercetează împrejurările sinuciderii lui Ladima. Gazetarul își trăsese un glont în inimă, iar în buzunarul hainei s-au găsit bani și o scrisoare de dragoste către Doamna T. Epilogul al doilea relatează accidental de avion suferit de Fred Vasilescu a două zile după ce preda caietele autorului. Finalul romanului cuprinde discuția Doamnei T. cu autorul despre iubirea ei pentru Fred Vasilescu și despre taina acestuia.

În romanul de tip doric, în prezentarea evenimentelor, accentul cade pe întâmplările exterioare: fapte, medii, oameni. Atitudinea autorului este obiectivă, apelând la un narator omniscient și omniprezent. Este prezentă o perspectivă unică și demiurgică asupra realității. Se remarcă previzibilitatea și prezentă unui sistem de prolepe. Naratiunea se realizează la persoana a treia, cu focalizare zero.

În romanul “Ion” incipitul este alcătuit din descrierea drumului ce intra-n Pripas, a Cristului de cositor și a horei de duminică din curtea văduvei lui Maxim Oprea, Todossia.

Aceste elemente au valoare estetica si simbolica. Din punct de vedere estetic, descrierea drumului reprezinta “o pauza in spectacolul vietii” si face trecerea din lumea reala in cea fictionala, iar in final invers.

Simbolic, drumul ilustreaza viata oamenilor, iar Cristul este o emblema a lumii fictionala. Totodata prin locul unde este plasat si prin degradarea materialului simbolizeaza pierderea sacralitatii, degradarea morala, patimirea. Totodata hora este o scena colectiva si un pretext narativ prin care sunt introduce personajele.

Conflictul vizeaza lupta pentru pamant in contextul in care pamantul determina conditiile sociale si autoritatea morala.

In roman intamplarile sunt prezentate si reprezentate, adica puse in scena prin dialog.

Ion este fiul lui Alexandru Galentasul si al Zenobiei. Tatal sau a risipit averea si taranul sufera vazandu-se sarac intr-o lume in care banul si pamantul confera putere si pozitie sociala. Instinctul posesiei in sens material este dublat si de constiinta unei inferioritati sociale mostenite.

Ion vrea sa fie respectat si sa se stie in lumea satului ca consideratia morala este direct proportionala cu marimea si valoarea pamantului posedat. Totodata el simte nevoia sa reface prestigiul pierdut al nemului Galentasilor si considera ca munca pamantului este un tel esential vietii.

“Glau pamantului” patrunde adanc in sufletul flacaului ca o chemare, copleșindu-l si acoperind celelalte voci interioare. In discutiile cu Titu Herdelea, Ion marturiseste ca ar face orice sa aiba pamant. Fiul invatatorului ii sugereaza ca ar putea obtine pamant profitand de iubirea Anei, “fata bogatanului Vasile Baciui”.

Stapanit de patima pentru pamant, Ion intra cu plugul pe ogorul lui Simion Lungu. Taranul intarzat de protul Belciug il da in judecata pe Ion. Ion si Simon se impaca neoficial in ziua stabilita pentru proces si totusi Ion va fi condamnat la doua saptamani de inchisoare.

Dupa intoarcerea in sat, Ion o necinsteste pe Ana iar fata ramane insarcinata. “Rusinea” este ingrozitoare in lumea satului, pentru ca se nesocotiseră normele morale. De aceea Vasile BACIU o bate pe Ana cu o furie dementa si o trimite la cel cu care a pacatuit. Ion refuza sa-I vorbeasca, o trimite acasa sin u se sfieste sa o bata si el. Duau indelungi discutii si insulte reciproce, Vasile Baciui ii cedeaza toate pamanturile si cele doua case dar numai prin accord verbal.

Partea a doua a romanului incepe cu dezvaluirea planului lui Vasile Baciui, care intentiona sa-I insele ginerele sis a nu-I mai ofere nimic din zestrea promise. Ion afla adevarul si furios o bate pe Ana iar in cele din urma o alunga de acasa. Nici chiar invatatorul Herdelea nu reuseste sa-I impace pe cei doi. In cele din urma tatal Anei ii cedeaza jumatate din pamanturi. Copilul Anei se naste pe camp, in timpul serviciului, dar Ion nu se bucura.

Intr-o zi Ion afla ca Florica se marita cu George Buluc. Neputandu-se stapani Ion se duce la nunta si priveste la Florica cu dorinta. Ana simte ca se intampla ceva grav iar banuiala ii este confirmata de Savista care-I spune ca Ion n-a uitat-o pe Florica. Intr-o zi Ana se duce si se spanzura in grajd asa cum l-a vazut pe carciunareul Avrum, pentru a-si gasi linistea launtrica.

Dupa sfarsitul tragic al tinerei femei, parca un blestem apasa asupra lui Ion. Petrisor moare, iar Vasile Baciui isi cere pamantul inapoi. Intamplarile se precipita si-n

rostogolirea lor aduc alte nenorociri. Ion afla ca George urmeaza sa plece din Pripas si se duce la Florica. Avertizat de Savista, George se intoarce si il omoara pe Ion cu sapa. Acesta se taresta pana sub nukul lui George Buluc si isi gaseste sfarsitul in chinuri cumplite. A doua zi ,jandarmul il ridica pe criminal, Florica ramane singura, iar preotul Belciug primeste averea lui Ion.

Celalalt plan al romanului vizeaza viata intelectualilor satului ardelean, preotul si invatatorul. Invatatorul Herdelea are familie numeroasa, se lupta cu grijile materiale si atitudinea ingrata a autoritatilor. Viata invatatorului e lipsita de grandoare, consumata in rutina si in zbaterea pentru grija zilei de maine. Invatatorul este suspendat temorar si in cele din urma est enevoit sa-si dea demisia datorita inspectorului care este numultumit de Herdelea pentru ca nu-l invatase pe copii sa vorbeasca ungureste.

Preotul Belciug este aplecat spre imbogatire si intra in conflict cu familia invatatorului. Stapanit incontinuu de patimi lumesti, preotul nu se lupta numai cu ceilalti, ci mai ales cu sine. Atitudinea preotului pare a fi generata de increderea exagerata in sine si de lipsa de consideratie pentru opiniile interlocutorului.

Deznodamantul romanului poate avea interpretai multiple: arata o tendinta moralizatoare pentru ca Ion devenise un ticalos; tine de fatalitatea patimii pentru pamant sub care se afla personajul; tine de morala divina din Vechiul Testament "ochi pentru ochi si dinte pentru dinte" pentru ca Ion este vinovat de moartea Anei; tine de tonul intregului roman, unde un final fericit ar suna strident.

In romanul de tip ionic personajul este imprevizibil, cunoaterea sa este realizata din interior prin intermediul autoanalizei, este aparent illogic. Nu avem de a fece cu un tip uman, nici cu o anumita idee de individ ci cu personaje atipice, cu framantari si anularea istorismului.

Astfel, George Demetriu Ladima este un personaj absent conturat prin confesiunea sentimentala din scrisorile adresate Emiliei, din impresiile celorlalte personaje, din notele de subsol ale autorului, din articolele din ziar si poeziile lui, din aprecierile altor personaje. Poet talentat si gazetar intransigent, el intruchipeaza intelectualul lucid, inadapat social, insetat de adevar si demnitate, el traieste in lumea ideilor pure, are iluzia unei iubiri ideale si aspira catre demnitate absoluta in profesia de ziarist. Portretul lui se realizeaza prin tehnica relativismului. Astfel Fred Vasilescu il vede la inceput ca pe "un tip de lautar sau doctor", mai apoi il aseamana cu un "profesor universitar de o politete de ambasador pensionar". Emilia il percepe ca pe un barbat simpatic, dar naiv de care se poate folosi. Femeia nu-l iubeste, nu-l intelege si nu-i percepe valoarea.

Ladima este un inadapat social , incapabil sa accepte copromisurile. El incearca sa si gaseasca alinare in implinirea erotica, dar ca si Gheorghidiu traieste o drama de cunoastere provocata de neconcordanta dintre imaginea ideala sic ea reala a femeii iubite. Cand totul in jurul lui se naruie, singurul refugiu este cel al mortii. Sinuciderea lui Ladima este privita cu relativism. Fred Vasilescu ca sinuciderea este o urmare a vietii mizerabile. Procurorul care ancheteaza cazul crede ca Ladima s-a sinucis din cauza Doamei T deoarece asupra acestuia se gaseste o scrisoare de dragoste catre aceasta. Cobanoiu sustine ca Ladima si-a pierdut credinta in Dumnezeu neputandu-se ridica asupra mizeriei cotidiene. Imaginea lui Ladima este in acelsi timp eminesciana si baudelariana: este un spirit romantic si un albatross "fatal si cenzurat de moarte".

Fred Vasilescu este fiul Tanase Lumanararul, industrias multimiliardar. Pompiliu Constantinescu il defineste ca "un fel de intersectie a celorlalte personaje". Fred recompune

prin memorie afectiva viata Emiliei, a Domanei T, destinul lui Ladima imaginea sociala, politica si economica a Romaniei interbelice. Portretul fizic este succinct, dar sugestiv ("blond, obraz limpede, cap de statuie grecesca") si completat de portretul vestimentar (elegant, haine la moda). Portretul psihic e construit pe imbinarea dintre aparenta si esenta. Aparent este un tanar superficial, plin de bani, boem, snob si petrecaret. Diplomat aviator, Fred este in esenta un intelectual lucid, intorvertit, inteligent. El traieste drama de a-si ascunde adevarata natura spirituala intrucat contrasteaza cu societatea moderna, meschina dominata de parvenitism. In acelasi timp, Fred traieste o drama a orgoliului: paraseste o femeie care-i este superioara: "sacrifice definitoriu pasiunea pe altarul vanitatii: in loc sa se piarda pe sine prefera sa o piarda pe ea"- Nicolae Manolescu. Dragostea lui pentru Doamna T. ramane un mister, iar accidental de avion poate fi considerat o sinucidere. Tanarul moare neasteptat si tragic a doua zi dupa predarea caietelor ce contin o confesiune (autointrospectie) care pare a-l ajuta sa se izbaveasca de suferinta prin analiza lucida a iubirii. Se considera frate de suferinta si de tortura al lui Ladima. Fred Vasilescu face parte din marea familie a lunaticilor car "vad idei si se prind in jocul ielelor".

Doamna T, pe numele sau adevarat Maria T. Manescu, este proprietara unui magazin de mobila cubista. Autorul o roaga sa primeasca un rol intr-una din piesele sale insa aceasta refuza. Accepta insa sa-si dezvaluie sentimentele, conceptia despre iubire, despre viata, despre relatiile cu oamenii in cateva scrisori. Portretul fizic este ca si al lui Fred Vasilescu succint, dar sugestiv: palida, par castaniu, ochii albastrii "frematand de viata". Trasaturile morale reies indirect din fapte, atitudini, ganduri, vorbe. Inteligenta, distinsa si culta, Doamna T. isi conduce propria afacere si manifesta sensibilitate fata de adevarata arta. Ea este persoana ce sufera cel mai putin in procesul de relativizare; asa cum este, asa se arata celorlalti si acestia o percep aproape la fel. Pentru Fred Vasilescu ea este femeia unica, iubirea vietii lui, dar si o femeie enigmatica. Dragostea dintre el si Doamna T. nu este dragoste-pasiune din cauza vanitatii barbatului. Model de feminitate, sensibilitate si delicatete, ea traieste intens viata.

Emilia Rachitaru este o actrita fara talent si o femeie de moravuri usoare. Personajul este construit pe tehnica pluriperspectivismului (tehnica oglinzilor paralele). Astfel pentru Ladima este frumoasa, pura, talentata. El o innobileaza cu insusiri pe care le-ar dori la ea si iubeste aceste trasaturi. Pentru Fred Vasilescu e proasta, insensibila, lipsita de talent, "dezastruoasa ca o bucatareasa patetica". Pentru Ciobanoiu este "o femeie fara suflet", "o fire netrebnica". De o gravitate prosteasca, mereu incrunzata, grava si impozanta, Emilia e incapabila sa inteleaga ceva in profunzime. Lipsita de ganduri profunde si sentimente puternice, Emilia nu relizeaza raul pe care il face lui Ladima: afland ca e grav bolnav, ea nu-l viziteaza si nu manifesta nici un pic de compasiune si decanta fata de acesta. Ladima o iubeste mistic pe Emilia transfigurand-o; intre ei nu se consuma o dragoste-pasiune din cauza inferioritatii femeii.

Orasul ca "personaj" marcheaza si modeleaza viata erolor.

In roamanul traditional avem de a face cu un personaj previzibil, cunoscut din exterior, construit logic din fapte semnificative. Este remarcata monografia, cunoasterea istoriei personajului precum si preferinta pentru tipuri umane, caractere arhetipuri.

Astfel, in viziunea lui Eugen Lovinescu Ion reprezinta "instinctul de posesiune a pamantului in slujba caruia pune inteligenta, viclenie si o vointa imensa". Dimpotriva, pentru George Calinescu "Ion este o fire instinctiva", un individ calauzit de impulsuri

elementare, violent si patimas “o bruta”. Desi contradictorii, amandoua caracterizarile acopera personalitatea eroului.. Ion este impulsiv, capabil de cruzime si neomenie, brutal cu sotia, socrul si parintii. Dar tot el are fata de acestia momente de respect si omenie.

Doamna Herdelea il caracterizeaza ca pe un baiat cumsecade, muncitor, saritor, harnic, istet. Ion are o istetime naturala care se manifesta fie ca inteligenta, fie ca viclenie. Toate acestea se subordoneaza dorintei de a intra in randul bogatanilor.

Structura sufleteasca a personajului rezulta din gruparea trasaturilor caracteristice distinctive, in jurul unor trasaturi dominante. De la inceput Ion se aseaza sub incidenta unei fatalitati etice si sociale. Efortul tanarului de a-si depasi conditia umana si infrangerea sa in lupta cu soarta neprielnica pot fi comparate cu prabusirea eroilor tragici.

Dorinta lui Ion de a avea pamant se inscrie mai intai intr-o motivatie launtrica “Iubirea pamantului l-a stapanit de mic”. Intre Ion si pamant exista o coeziune afectiv-organica ce poate izvari dintr-un fond sufletesc primar.

In simbologia universală, pamantul este sursa a existentei si obiect al adoratiei.El indeplineste functia ocrotitoare a mamei in ordine afectiva “Pamantul i-a fost mai drag decat o mama”. Descrierile pamantului sunt in registru solar, vital, victorios.Astfel pamantul este prezentat ca o ispita, ca un prim personaj feminin care starneste patima lui Ion.

Dupa ce Vasile Baci u ii cedeaza o parte din pamanturile sale “Ion se infratesteste cu pamantul intr-un ritual mistic al posesiunii”, spune Manolescu. Aprins de patima, eroul priveste pamantul ca pe niste “ibovnice credincioase”. Scena are valoare anticipativa. Astfel sarutarea pamntului nu-i aduce numai sentimental deplin al puterii si biruintei. Ea este insotita de un fior rece, ametitor, ca o posibila adiere a mortii. In plan psihanalitic se poate spune ca subconstientul il avertizeaza. Patima posesiunii il impinge pe Ion spre obiectul ei si din posesor, devine un posedat. Este prins intr-o situatie conflictuala din care nu mai poate iesi de cat cu pretul vietii. Dupa moartea Anei si a copilului, campul constiintei lui Ion se ingusteaza si se orienteaza asupra Floricai. Iubirea se transforma in flacara , iar arderea ei il devoreaza. Poate de aceea primeste moartea ca pe o pedeapsa meritata.

Un personaj important este Titu Herdelea, fiul invatatorului. La inceput pare o varianta autohtona a omului fara insusiri.O vreme Titu duce o existenta mondena si-si face un tel din cucerirea iubirii Rozei Lang. Insa Titu incepe sa parcurga un spatiu al interiorizarii. Trecutul il gaseste detestabil, iar viitorul i se infatiseaza invaluit in ceata. Iubirile pasagere Roza Lang, Lucretia Dragu, Virginia Gherman, devin nun prilej de meditatie pe tema statorniciei loialitatii sentimentelor. In cel edin urma se trezeste din iluzii si se hotaraste sa plece in Romania sa devina ziarist.

Celelalte personaje sunt mai putin reliefate si au rolul de a contura personalitatea eroului. Astfel Ana este reprezentativa pentru conditia tragica a femeii de la inceputul secolului douazeci. Florica este frumoasa, dar saraca, Alexandru Galentasu este lenes, Zenobia este rea, Vasile Baci u a fost si el in tinerele un fel de Ion.

Comparand cele doua romane obervam ca avem de a face cu tehnici specifice, diferite.

Astfel, originalitatea romanului modern e data nu numai de constructia roamanului ci si de analiza psihologica a sentimentelor si de introspectia constiintei, de autoanaliza si autointrospectia. Toate acestea evidentiaza zbuciumul interior al personajelor cauzat de aspiratia spre absolute.

De cealalta parte, in romanul doric se pune accent pe nartiune, dialog si descriere. Avem de a face cu analiza psihologica traditionala si subordonata actiunii. Intrega inamplare se pune sub semnul moralitii si este pedepsita conform legilor acesteia. Toodata este prezenta si simetria incipitului cu finalul.

Principala caracteristica a scrisului lui Camil Petrescu este intelectualitatea ce rezulta din utilizarea imaginilor intelectuale si din corelarea proceselor de constiinta cu factori obiectivi. Stilistic aceasta corelare se realizeaza prin cultivarea comparatiei dezvoltate si a epitetelor.

In ceea ce-l priveste pe Rebreanu stilul se caracterizeaza prin sobrietate si proprietatea termenilor. Prozatorul respinge exprimarea frumoasa ca scop in sine si prefera "expresia bolovanoasa".